

Till
Tjänstemännens Centralorganisation
114 94 Stockholm

Datum, Version   Vår referens
2018-02-23, 1   Lina Andersson

Unionens yttrande över utredningen Stärkt ställning och bättre levnadsvillkor för transpersoner i Sverige. (SOU 2017:92)

Utredningen om *Stärkt ställning och bättre levnadsvillkor för transpersoner (dir. 2016:102)* har i sitt betänkande *Transpersoner i Sverige – Förslag för stärkt ställning och bättre levnadsvillkor (SOU 2017:92)* lämnat förslag till åtgärder inom flera områden i syfte att stärka transpersoners ställning i Sverige.

Unionen avger följande yttrande över ovanstående utrednings förslag.

Utgångspunkter

Utgångspunkterna för utredningen är att tillämpa ett intersektionellt perspektiv och belysa hur övriga diskrimineringsgrunder samspelar med frågor kring könsidentitet och könsuttryck. Utredningen ska också synliggöra eventuella skillnader i levnadsvillkoren mellan transkvinnor och transmän.

Rätten att definiera sig själv är en grundläggande princip som Unionen värnar om där den egna definitionen också är det som bör avgöra vilket kön en person ska anses ha.

Samordning för hbtqi-personers rättigheter

Unionen välkomnar förslaget om att regeringen ska ta fram en handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter. En handlingsplan med konkreta mål, tydlig styrning, uppföljning och budget utgör goda förutsättningar för att åstadkomma konkreta resultat. Unionen delar också utredningens inställning att de rekommendationer som Europarådets enhet för sexuell läggning och könsidentitet har tagit fram bör vara vägledande i hur handlingsplanen ska utformas och att personer med intersexvariation ska inkluderas i handlingsplanen.

Unionen ställer sig bakom förslaget om fler identifierade strategiska myndigheter i tillägg till de redan existerande strategiska myndigheterna.

Unionen tillstyrker även förslaget att Jämställdhetsmyndigheten ges ett samordnande ansvar och ett stödjande uppdrag. Utredarens slutsats är att det med tanke på att könsidentitet och könsuttryck har med kön att göra också är rimligt att arbetet för lika rättigheter för transpersoner och personer med intersexvariation ingår i jämställdhetsarbetet. Unionen har redan tidigare i yttrandet över Mål och myndighet – en effektiv styrning av jämställdhetspolitiken (SOU 2015:86) framfört att det är problematiskt med en binär syn på kön och delar utredningens inställning kring att det krävs ett mer integrerat och systematiskt arbete med kön där också icke-binära inkluderas. Med utgångspunkt i det är det också är lämpligt att Jämställdhetsmyndigheten har det samordnande ansvaret.

Utredning om att införa ett tredje juridiskt kön

Dagens konstruktion kring tvåkönade personnummer innebär en avsaknad av rättsligt erkännande av de personer som inte vill eller kan identifiera sig som man eller kvinna. Unionen välkomnar därför utredningens förslag om att regeringen ska tillsätta en utredning i syfte att utreda möjligheten till ett tredje juridiskt kön i Sverige och ett införande av könsneutrala personnummer.

Kunskap om hbtqi-personers levnadsvillkor i relevanta utbildningar

Unionen är positiv till förslaget om ändringar i examensbeskrivningarna i högskoleförordningen avseende relevanta utbildningar för att säkerställa att kunskap om hbtqi-personers och personer med intersexvariationers levnadsvillkor ingår.

Ökade möjligheter till personlig upprättelse för diskriminerade

Unionen tillstyrker förslaget om fortsatt stärkt stöd till antidiskrimineringsbyråerna och en ökad uppföljning ur transperspektiv. I betänkandet beskrivs hur många transpersoner och personer med intersexvariation saknar förtroende för DO och att DO hittills inte har drivit något fall kopplat till könsöverskridande identitet eller uttryck som har resulterat i rättspraxis på området. Unionen anser därför att det är viktigt att det parallellt med ett fortsatt ökat stöd till antidiskrimineringsbyråerna sker ett riktat arbete för att stärka förtroendet för DO och öka antalet anmälningar. På samma sätt är det viktigt att vi som fackliga parter på arbetsmarknaden genomför ett riktat arbete för att stärka förtroendet och öka andelen anmälningar.

Utred vilka hinder transpersoner upplever vid resande

Unionen tillstyrker förslaget om att Jämställdhetsmyndigheten ges i uppdrag att utreda vilka hinder transpersoner upplever i samband med resor. Att transpersoner och personer med intersexvariation ska kunna resa på lika villkor som övriga

befolkningen är en viktig förutsättning för att också fullt ut ha likvärdiga möjligheter att delta på arbetsmarknaden.

X som könsmarkör i svenska pass

Unionen tillstyrker förslaget om att Polismyndigheten ska ges i uppdrag att undersöka möjligheten att införa alternativet X som könsmarkör i svenska passhandlingar. Även om X som könsmarkör i pass inte godtas av alla länder delar Unionen utredningens ståndpunkt att det är en identitetsmarkör som personer som inte vill identifiera sig som man eller kvinna kan känna sig bekväm med.

Tillgängliga toaletter och omklädningsrum

FN:s särskilda rapportör om den mänskliga rättigheten till vatten och sanitet skrev i sin rapport 2016 att hbtqi-personer, och andra personer som avviker från normer för kön, utsätts för diskriminering när det gäller tillgång till bland annat toaletter. Rapportören konstaterar också att det finns en risk för att utsättas för våld, trakasserier och övergrepp i dessa sammanhang. Att kunna röra sig fritt i det offentliga rummet utan att samtidigt behöva oroas över att det finns en möjlighet att tillgodose grundläggande mänskliga behov, är en viktig förutsättning för att kunna delta på arbetsmarknaden under lika villkor som övriga befolkningen. Unionen välkomnar därför förslaget om att regeringen inför ett statsbidrag för stöd till transinkluderande miljöer.

Unionen tillstyrker förslaget att DO ges i uppdrag att, i samarbete med Boverket, ta fram en vägledning för hur transinkluderande omklädningsrum och toaletter kan utformas

Unionen ställer sig också bakom förslaget om att alla offentliga aktörer bör skylta enskilda toaletter könsneutralt.

Pågående och kommande lagstiftningsarbete med uppföljning av Sveriges åtaganden med mänskliga rättigheter

Utredningen nämner också en rad kommande lagstiftningar där den anser att lagstiftningsarbetet bör följas upp för att säkerställa önskad effekt vad gäller transpersoner och personer med intersexvariations situation, samt att ett hbtqi-perspektiv alltid ska ingå när Sveriges konventionsåtaganden analyseras och följs upp. Unionen delar utredningens bedömning och anser att det är särskilt viktigt med uppmaningen att i kommande översyn av grundlagen utreda grundlagsskydd mot diskriminering som har samband med könsidentitet eller könsuttryck då det är den enda diskrimineringsgrunden som idag inte är grundlagsskyddad.

Föräldraskap och familjebildning

Unionen tillstyrker förslaget om att regeringen tillsätter en utredning med uppdrag att genomföra en översyn av föräldraskapet i syfte att göra det könsneutral. Som

betänkandet påpekar är det viktigt att säkerställa likvärdig behandling av alla föräldrar, oavsett könsidentitet och sexuell läggning.

Transpersoners psykiska hälsa

Transpersoner har sämre allmänt hälsotillstånd än övriga befolkningen och är i hög utsträckning utsatta för diskriminering och trakasserier. Transpersoner har också en sämre livskvalitet och en högre grad av arbetsförmåga jämfört med övriga befolkningen. Den psykiska hälsan är en viktig förutsättning för möjligheten att fullt ut och på lika villkor delta i arbetslivet. Unionen anser att det är av yttersta vikt att arbetet med att förbättra transpersoners psykiska hälsa prioriteras.

Transpersoners situation på arbetsmarknaden

När det gäller transpersoners situation på arbetsmarknaden tillstyrker Unionen betänkandets förslag om att Nationellt Arbetsmiljöcentrum ges i uppdrag att med utgångspunkt i befintliga studier utforma ett kunskapsunderlag för arbetsmiljöfrågor med ett hbtq-perspektiv, med särskilt fokus på transpersoners situation. Unionen vill särskilt poängtera vikten av att framtagandet av materialet sker i samverkan med arbetsmarknadens parter och Diskrimineringsombudsmannen, vilket utredningen också föreslår. Unionen vill också poängtera vikten av att utbildningsmaterialet har som utgångspunkt att transpersoner redan finns, öppna med sin identitet eller inte, på de arbetsplatser som kommer att omfattas av utbildningsinsatserna.

Unionen tillstyrker också förslaget att Arbetsmiljöverket ges i uppdrag att omarbete eller komplettera de paragrafer i arbetsmiljöföreskriften Arbetsplatsens utformning som rör regler för omklädningsrum, tvätt- och duschutrymmen samt toaletter i syfte att inkludera ett transperspektiv.

Unionen välkomnar förslaget att DO ges i uppdrag att genomföra kunskapsspridande insatser till arbetsgivare med goda exempel och metoder för implementering av aktiva åtgärder ur ett transperspektiv. Unionen anser att de insatserna bör inkludera fackliga parter på arbetsplatsen där sådana finns.

Administrativa problem för personer som ändrat juridiskt kön

Unionen tillstyrker förslaget om att Skatteverket och Socialstyrelsen ges i uppdrag att ta fram lättillgänglig information om de administrativa konsekvenserna av ändrad juridisk könstillhörighet.

Unionen ställer sig bakom förslaget om att Skatteverket ges i uppdrag att säkerställa att hänvisningspersonnummer anges som obligatorisk uppgift i informationssystemet Navet.

Unionen är också positiv till förslaget att Socialstyrelsen ges i uppdrag att följa upp sin kartläggning från 2014 av administrativa problem för personer som ändrat juridiskt kön.

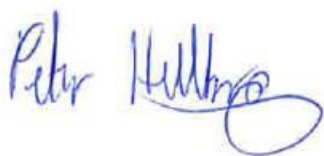
Utfärdande av nya betygsdokument vid ändrat juridiskt kön

Även om det saknas svenska studier på förekomsten av diskriminering i samband med rekrytering för transpersoner på arbetsmarknaden har betänkandet ändå identifierat några uppenbara problem som transpersoner riskerar att möta i samband med rekrytering. Ett exempel är utformningen på webbaserade rekryteringsverktyg som ofta kräver att den arbetssökande ska ange kön och där alternativ saknas för den som är icke-binär eller är en person med intersexvariation. Ett annat exempel är problemet med arbetsintyg och examensbevis för den som har ändrat juridiskt kön. Det är nödvändigt att denna typ av hinder undanröjs. Unionen välkomnar därför förslaget om att Statens skolverk, Universitets- och högskolerådet och Myndigheten för yrkeshögskolan får ett gemensamt uppdrag att utreda och ta fram riktlinjer kring hur nya betygsdokument kan tas fram inom respektive utbildningsväsende.

Unionen tillstyrker också förslaget om att en utredning bör tillsättas i syfte att säkerställa rätten för personer med ändrat juridiskt kön att få ut betygsdokument och närliggande handlingar i sitt nya personnummer.

Transpersoner i statistiken

Unionen tillstyrker förslaget om att Statistiska centralbyrån ges i uppdrag att ta fram ett stödmaterial för hur offentliga aktörer kan inkludera binära och icke-binära transpersoner i enkäter och undersökningar.

Peter Hellberg, 1:e vice ordförande, Unionen